

П173744

ЧЕРВОНИЙ ШЛЯХ

№ 5-6

1926

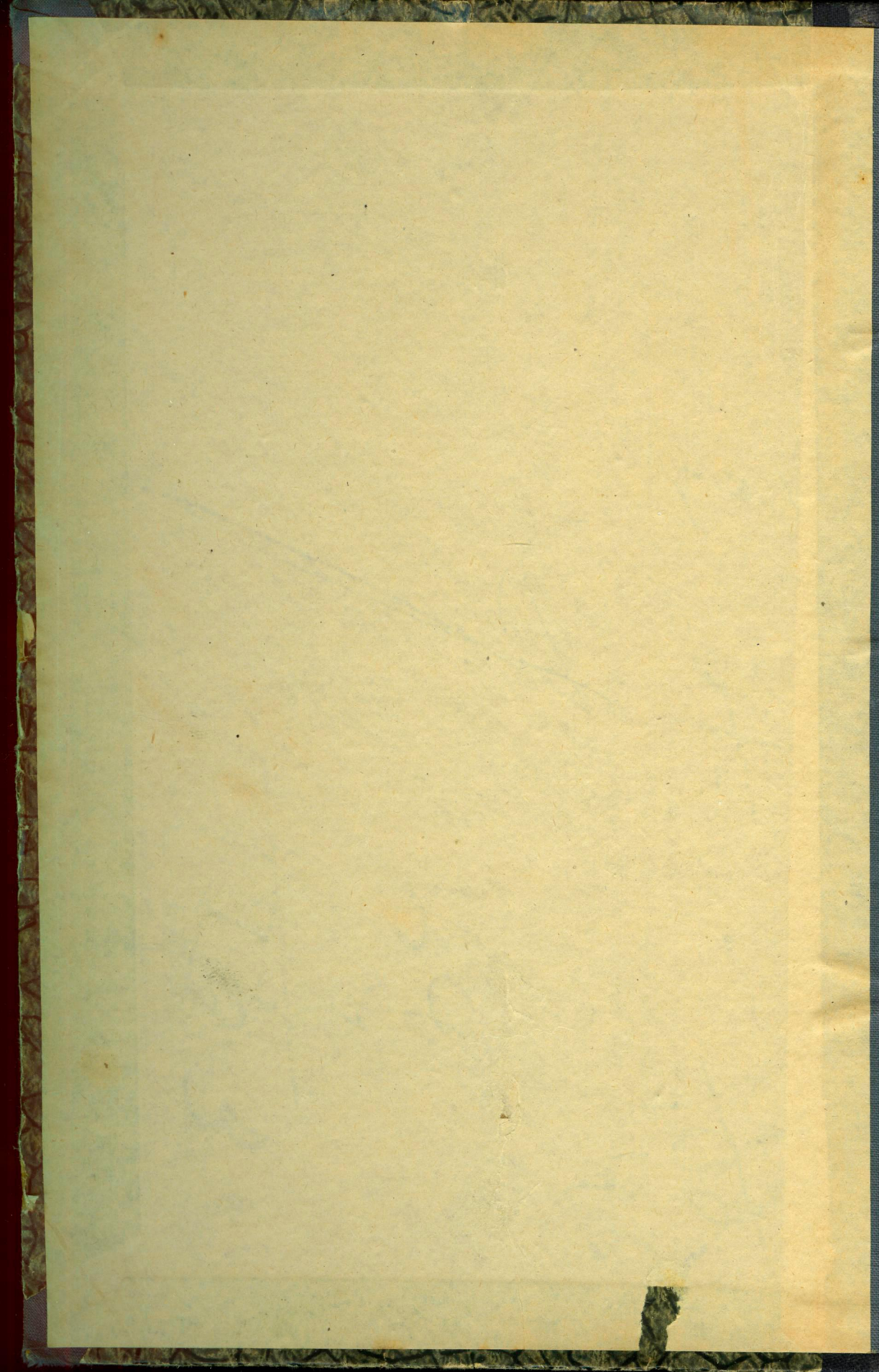
ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО УКРАЇНИ

V.N. Karazin Kharkiv National University

00391437

9

ЧЕРВОНИЙ ЦЕНТРАЛЬНИЙ

ГОСНАДСКО-ГОСПОДІН
ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ
ВІСНИК

№ 5—6

1938

ТРАВАНИ—КВІТЕНЬ 1938

11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

11

111

ЧЕРВОНИЙ ШЛЯХ

ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНИЙ
І ЛІТЕРАТУРНО - НАУКОВИЙ
МІСЯЧНИК

№ 18393

61

№ 5—6

(38—39)

ТРАВЕНЬ — ЧЕРВЕНЬ, 1926

ПЕРШОЇ ДРУКАРНІ

ДРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНИЙ
І ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ
МІСЧИНК

ПЕРША ДРУКАРНЯ ДЕРЖВИДАВУ
УКРАЇНИ ім. Г. І. ПЕТРОВСЬКОГО
ХАРКІВ

УКРЕН

№ 2-6

(38-39)

ЗМІСТ

	Стор.
Василь Мисик. Син. Поезія	5
М. Івченко. Ранок	7
В. Сосюра. Ой, весна. Поезія	14
В. Чередниченко. За плугом	16
Василь Атаманюк. У мене і слів не було... Я згадую... Поезія... .	52
Лібер Рабінович. Україно... Поезія	53
Тамара Барабаш. Тривога. Любов. Поезія	54
Павло Коломієць. Впливає сивий парус. Поезія	55
Шолом - Алейхем. Великий виграш	56
Іжі Волькер. Коханці. Поезія	103
Н. Кручинін. Ну, що мені у тім. О півночі. Поезія	104
Г. Соболев - Удінов. В Парижі перед двадцятьма роками	105
Г. Гринько. Нарис української економіки	120
Т. Степовий. Буржуазні соціологічні школи	137
Володимир Чучмарів. Кілька уваг з приводу роботи А. І. Аксель- род - Ортодокс про Спінозу й матеріалізм	156
В. Десняк. Великий Каменяр	165
І. Айзеншток. Франко, як історик письменства	205
М. Сулима. До характеристики мови Архипа Тесленка	218
Проф. Я. Полферов. Іван Франко в музиці	230
Економічний огляд	235
Хроніка	241
Бібліографія	252

СМІТ

1904

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

164

165

166

167

168

169

170

171

172

173

174

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

187

188

189

190

191

192

193

194

195

196

197

198

199

200

201

202

203

204

205

206

207

208

209

210

211

212

213

214

215

216

217

218

219

220

221

222

223

224

225

226

227

228

229

230

231

232

233

234

235

236

237

238

239

240

241

242

243

244

245

246

247

248

249

250

251

252

253

254

255

256

257

258

259

260

261

262

263

264

265

266

267

268

269

270

271

272

273

274

275

276

277

278

279

280

281

282

283

284

285

286

287

288

289

290

291

292

293

294

295

296

297

298

299

300

301

302

303

304

305

306

307

308

309

310

311

312

313

314

315

316

317

318

319

320

321

322

323

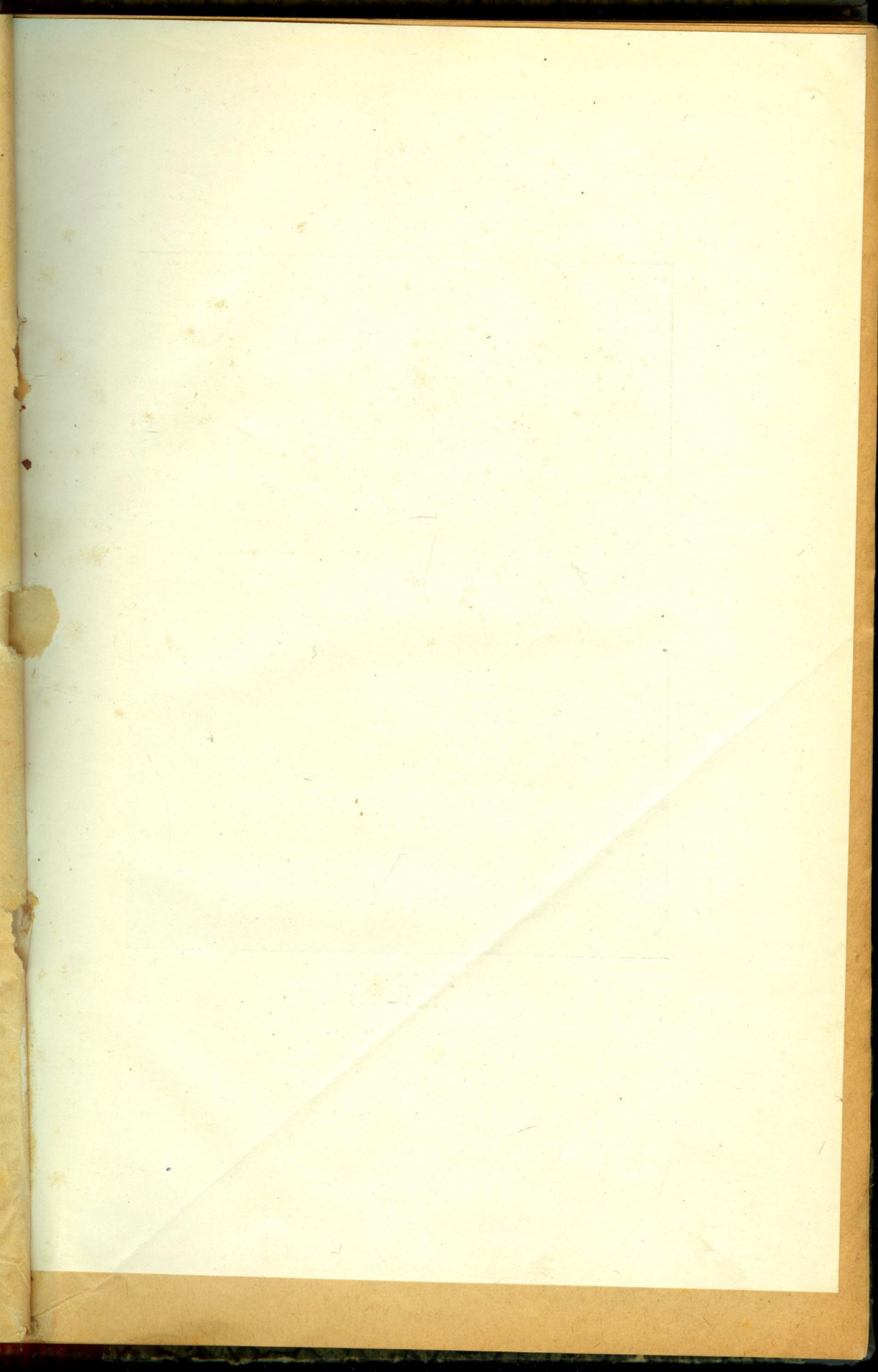
324

325

326

327

328

ІВАН ФРАНКО
1856 — 1916

С И Н

То шум хилєє поле,
То хмара закрива.
Все поле, поле, поле
в городі удова.
Виполює будяччя,
а часом у степи
погляне та й заплаче,
схилившись до сапи.
Привидиться під сонцем
син її немов,
що волі оборонцем
в армію пішов.
— Може у бою десь...
Все полю, полю.
Чи-ж коли позбудусь
мук та жалю?..

Находять хмари, хвилинні тіні
женуть по травах у поля,
а слідом інші в громокипінні
встають і сивіють здаля,
встають з-за обрію сухого,
з широким рокотом вперед
ідуть і жруть дороги,
жруть спеки мертвий мед.
Ударив грім.
Вщухло в травах.
Сунуть стіни дощові.
З криком враз на тім'я гава
впала удові.
Впала чорна, лиховісна.
Кров од жаху вдовина
похолела:— буде звістка,
добра чи смутна?
Б'ють по стежці дощосмуги.
Світло хмари роздира.
Як ударить... тільки глухо
десь гуде гора.
Вікна блимають у хаті.
Швидко шум перешумів.

Линуть хмари волохаті.
Тихне гомін ручаїв.
Сонце, сонце над землею!
Щось мелькнуло у вікні.
Тихо рипнули вереї...
— Сину,
сину мій!

Звідкіля, сподіваний, — чи вітри холодні
принесли? чи синя навіяла мла?
Ждала тебе довго я, ждала, — аж сьогодні
мені гава звістку з неба подала.
Чи не кинеш знову?
— Ні не кину,
вже назавжди я:
доправидали до згину
ми багатія.
— Ой стомився ти з дороги?
— Одпочину вмиць.
Ходім зараз та старого
плуга покажіть.
Обома візьму руками
зараз молотка.
Вже нам буде, буде, мамо,
доля не така!..
Кріпко взявся за чепіги.
Радісно вдові.
Тільки в далях перебіги
грали грозові.

М. ІВЧЕНКО

РАНОК

На її вустах лягли запеклі смужки нужди, але з очей ще йшло тепле блискуче світло прихованого сміху. Ця жінка, справді, сьогодні раділа кожній билині, що зустрічалась їй по дорозі.

Вона несла на плечах велику торбину різного збіжжя; в руках у неї було відро з картоплею, під пахвою тримала повісмо конопель і ще якийсь жмут ганчірок.

А до всього ще в ноги їй біла холодна роса, по тілу проходив неприємний вогкий мороз. Та вона на все це не зважала.

Найтрудніш було йти левадою, бо стежка вибиралась круто вгору, з боків дряпали куші, ноги ковзали на втоптаній росяній землі.

Але знизу йшов туман, поволі й ледаче, і з ним сунув угору дружній напоєний бризками спів соловейка, а йому десь іздалеку ніби капала стиха в очі горлиця.

Мокрина кілька разів спинялася спочити під горою. Вона мимоволі вбирала собі в груди і спів пташиний, і сиве листя, і далекі зорі квіток на луках.

Тоді очі їй розбивалися на дрібні скалки діамантів, проміння горіло в них жовтавим пухом. Серце повніло теплим сміхом, а вона не знала, кому сміятися тут.

Вона ніби вперше бачила цю леваду, а на лиці їй так і застиг тихий сміх, що йшов із грудей.

Коли вона вийшла на гору, в очі вдарило їй бризками сонця.

Поле червоніло промінням і росою. Десь на обрії застрягла смуга сивого туману, а його обвив дим з хutorянських осель.

Із-за дубини виганяли худобу. Пастух - хлопчисько гнався за биком і щось завзято кричав на нього, а його голос дзвінкою луною розбивався в кущах.

Завернувши бика, хлопчисько подався на дубину, голосно наспівуючи.

І цей спів злився з полем і наповнював його густим і теплим соком.

Мокрина ніби вперше бачила цю землю, окутану червоними пасмами світла, і жадібно вбирала її собі в серце.

Їй здавалося, що вона знала це поле колись з давнього давна. І так само хлопець дзвінко й тривожно кричав на худобу, і було їй тоді легко й радісно.

На хвилину їй раптом чомусь стало сумно, та вона зразу й одігнала той сум.

— Здоров був, Іване! — привіталася вона, порівнявшись з хлопцем.

— Драстуйте! — байдуже відповів той.

— Чию то ти худобу пасеш?

— Дядькову Трохимову.

— Отак рано вигониш?

Але хлопець нічого не відповів і подався знову в глибінь дубини, голосно лаючись. Залунала якась нова пісня, а Мокрині здавалося, що з ним співає й земля й дубина.

Мокрина швидко перейшла полем і спинилася над яром.

Знизу було чутно повне, але глухе цюкання сокирою.

— Дід Кирило вже майструють... Ранній який, як пташка. Де вже тебе й послав господь?

Тут у лісі, сходячи під гору, вона приймала кожен куш, як свою рідну улюблену дитину, й пестила його в глибині серця.

Вона підійшла близько до хати й привіталася.

— Здорові були, діду! Боже поможи вам!..

— А, ти вже тут, дочко?.. Дорова, дорова!..

— Майструєте вже, дідусю? Рано як... З соловейками встаєте мабуть!

— А вже - ж, дочко! Кубло тобі майструємо, щоб радісно жилося в ньому! Щастя тобі, дочко, на здоров'я!

— Спасибі, дідусю!..

— Та й ти дочко, як та квочка, дбаєш та й дбаєш собі, обсмикуєшся, кублишся!.. Ловко й дивиться!

— Еге - ж, снідати вам принесла. Ось зараз почну варити.

— Ну, ну, йди вари! А то вже й у мене попискує.

— А де Яким, діду?

— А хто зна — пішов кудись. — Він ото, як кріт той: усе щось возиться, щось колується! Та й то — дбати треба, бо земля вам попалася добра. Советская власть дала таки добру землю! Справді, таки дала.

— І — і, діду! Земля всьо дно, як рай. І не думалось ніколи й не снілось.

— А є багато таких, що й заздять.

Дід Кирило взяв у руки сокиру, заплямкав люлькою й почав стиха цюкати деревину.

— Чуєш, всяк по своєму говорить! Шарпаки, голопузі дістали землю! А де - ж шарпакам діватися, спитати їх, га?

Мокрина нічого не відповіла, тільки важко зітхнула й одійшла. Остеронь, коло обідраної катраги вона сіла на землю й стала чистити картоплю, готуючи сніданок.

Швидко із села прийшло ще двоє майстрів.

Вони роздяглися, запалили цигарки й стали до роботи.

Ліс наповнився бадьорими звуками цюкання, пахло свіжими трісками. Коло катраги палахкотіло полум'я, і до майстрів що - разу доходив приємний дух присмаленої каші.

Мокрина прискала, сичала від полум'я й мішала кашу.

Незабаром поблизу почувся шелест. Із кущів виповз Яким із довгим дрючком осики.

Мокрина нашулено підвела голову.

— Що то ти?

— А, це ти?! Бач, лату приволік! Ху!

Яким сів і кволо став крутити цигарку.

Розчервоніле обличчя пашіло втомою й спокоем. З-під мягкого білявого вуса лягала тиха посмішка.

— А дід Кирило пнеться здорово. Диви, як!.. Хоч старий, а береться.

— Е, він ловкий дід, уважительний!

— Трудно йому—літа не ті. Отак от чоловік пнеться, пнеться, а воно дивись: геть—і нема! Чорт його зна, що воно й таке!

— Буде тобі язиком молоти! Он краще треба подумати, що робити з худобою.

— А що?

— Та Пархом не дає.

— Як не дає?

— Та так. Це, каже, Палажчина. Як же, Палажчина, як мати нам одказали! А він і слухати не хоче. Хто, каже, чув, як мати одказували?

— Ну, й на його не вийде. Я телицю заберу, та й годі.

— Нахвалився: й голови, каже, позбудеться, як забере.

— Ну, нехай поспробує.

Яким сердито сплюнув і пішов доволікати лату.

Каша докипала й ледаче булькотіла.

Майстрі ще який час цюкали та далі не втерпіли, кинули роботу й запалили цигарки. Сонце вже пекло. Над квітками гуділи бджоли. Тільки на катрагу лягав ще густий тінявий ріг.

Поснідавши, майстрі знову запалили цигарок, дід Кирило запламкав люлькою і, вдивляючись кудись у гушавину помутнілим зором, говорив:

— Колись тут Демидовський виїздив на полювання. І-і, що тої собачні було, що то люду! І то було в-осени що дня—їздять, виграють, кричать! Веселе життя, їдять його мухи!

— Де вони тепер, діду?

— Хе! Тепер вони у Хранції кандьор жеруть. Їм тепер, хлопче, амба. Тепер Яким тут хату ставить; а за Якимом—підє Панас, Степан, Лука, Кіндрат. До лихої години вас тут набереться.

— Х-ги, ги-ги!.. Значить, наша бере, діду?

— А що, воно, діду, буде, як пани повернуться?

— Хе!.. Панами не вертатися! Не вернеться вже їхнє ніколи. Та й що він робитиме, коли тут люд посяде всю їхню землю?

Майстрі ще трохи потоптались і знову пішли до хати.

Швидко зацюкали сокири, один із майстрів затяг довгу пісню.

Обриваючи її, він кричав до Мокрини:

— Ахи, молодичко!.. Будь здорова, чорноброва!

Але Мокрина не обзивалася. Десь у глибині серця снувалася їй срібна нитка, і не хотілось обривати її.

Яким знову подався до лісу по нові лати.

Опівдні Мокрина принесла із села обід, що зварила ще вдосвіта.

— Там той!.. Пархом нахвалявся. Казав, хай тільки покажеться на село! І що йому так крутить?

— Заздрісно чоловікові стало! Де-ж таки!

— А що ми йому? Він увесь вік свій прожив у розкошах. А нам що? Як оце хата тут? Так скільки-ж муки було до того!..

— Да! Ніколи людина не помириться з іншою. Як не одбиратиме їжу, то їй задрісно буде, що в другого лежить шматок хліба, ще не з'їдений, — зауважив стиха дід Кирило.

Та Яким не в жарт розпалився:

— Що він, свиня, там репетує? Що я йому зробив? Ограбував його, обдер чи що? Як так він ото, — то сьогодні заберу в нього теличку, й нехай собі як знає.

— Отож за теличку він і репетує: — ніяк не помириться.

— Бач, яке мурло! Йому свого мало, що то він і моє хоче загарбати! Ні, цього не буде!

Над вечір сонце порохнявою напоювало ліс і повітря. Тіні проколювались дрібними золотими дірочками. А тиша на долині густіла.

Тоді Яким привів теличку й прив'язав до катраги.

— Тпру! Отепер тут тобі, голубко, бути!

Яким став, важко передихнув і втішно оглянувся навкруги.

Теличка обвела здивованими очима катрагу, але, побачивши поблизу кущі, почувши дух трави — заспокоїлася і байдуже покрутила хвостом.

У вечері Мокрина пестила її: поїла пойлом, чухала шию, вичисувала.

Вона розмовляла з нею, як з людиною:

— У, дурненька! Не хотіла йти! Чому тобі погано тут? Ледащо яке! Паші тобі по коліна тут, є й водиця й листячко! А на зиму хліва тут виллемо такого!

З хати доходили ще напоєні вечірньою задумою згуки. Хтось утомно цюкав сокирою.

Але швидко звук обірвався. Щось затупало.

Майстрі сходилися до катраги. Сідали на сукуватого дуба й курили.

На лиця їм лягали червоні похапливі блиски полум'я. Парувало кашею, засмаленим салом.

Яким кидав свою роботу і йшов до гурту.

— Значить, сьогодні вже й вікна вигнали?

— Вигнали, вигнали. Хата йде, як трава росте.

— Ну, от. А я вам кроків наготовив! Лати сьогодні настягав!

Дід Кирило в задумі плямкав люлькою.

— Стягай, стягай, хлопче! А вже ми тобі й хату оділлемо, така буде, аж дзвенітиме!

— Да, ето тобі, Якиме, вроді, як панське життя випало! — зауважив русявий майстер.

— За Миколая — говорив далі дід — хати було ставили. Так ото часто із станції готову вже привозили. Тільки ставляй, було! То куди тим до твоєї? Хе! Такої хати в усьому околі не знайдеш.

— А от дивись ти — люди заздять. Не дають тобі й дихати вільно — по щирості признався Яким.

— А ти думав, як? Щоб тобі сміялися, як ти вирвав шматок щастя? Чудак чоловік!

— Ну так що - ж я, дедушка? Що я кому лихого заподіяв?

— Що він кому заподіяв?! Аже в комнезамі був? — Був! Аже ґрунта маєш, хату собі ставиш? Ну, й буде з тебе, щоб другі присікувались.

— Та ні, за чужими ще можна жити. Тут свої спокійствія не дають. З свояком он, дедушка, не помиримось! Нахваляється й убити.

— За шматок щастя, — не слухаючи говорив дід Кирило — треба нести спокусу, як і за гріхи!

— Чуєш, нема тобі життя й спокою ані на крихту! — ніби сам собі відповів Яким.

Розмова що далі тихшала. Окремі уривки її помалу капали в сутінь вечора. З річки доходило сюди кrekотання жаб, десь викрикував деркач. А як стихали вони, — тоді з яру йшов м'який радісний спів соловейків.

Пізніш майстрі вечеряли й розходилися додому.

В-останнє було чути покволу ходу діда Кирила. На горі він спинився, чиркнув сірником і довго запалював люльку. Та швидко постать його вгрузла в сутінь. І тільки десь далеко-далеко згасав захід, а на нім сутінню обперезувалась смуга лісу.

Мокрина прибирала коло катраги й тихо розмовляла.

— Як майстрі, Якиме? Коли кінчають?

— Та так, що днів з десять ще провозяться!

— Днів із десять? Лишенько. Що-ж вони робитимуть? Це вони просто, щоб затигти.

— Чого там затигти? Що їм з того? Адже-ж вони од хати беруть, а не поденно.

Яким сердито посунувся на деревині, повозивсь у кишені й почав крутити цигарку.

— А я вже й молодиць підмовляла. Хвалилися прийти толокою мазати. А дід Настасій казав, що піч прийде, ставити.

Вона вчувала, що слова її м'якко лягають у тіні куців і звідти обзиваються до неї незвичайно тепло.

Тоді сутінь лягала їй на груди й пестила м'яккою оксамитовою ворсою.

— Аж не віриться, що через півмісяця в своїй хаті житимемо.

Мокрина спинилася, вирівнялася й глибоко зітхнула. Далі вп'ялася очима в темряву й замислилася.

Хтось ростив у серці м'які солодкі нитки й напоював соком груди.

Мокрина в-останнє зазирнула до телички, підклала їй свіжої трави, міцніше прив'язала й пішла до катраги.

Але дорогою ще раз спинилася і вслухалась у глибіню ночі. Хтось із неба, із золотих теплих зір зазірав їй просто в груди — і точив їй густінь радості.

На порозі катраги Мокрина спинилась у задумі й повагалась, але цього разу перехрестилась і тоді ввійшла до катраги.

Яким уже спав.

Вона знайшла стару свитку, вкрила собі ноги й тісніш притиснулася до Якіма, заплющила очі й прислухалася, як десь жевжіла самотна бджола.

Мокрина намагалася заснути, та сон їй не йшов. Тоді вона стала сіпати Якіма — доки той не прокинувся. Мокрина засипала його якимсь нестримним потоком пристрасних слів. Вона рвала собі груди й тиснулася до нього, і вчувала, як теплі ноги Якимові пестять їй тіло, як густий волос лоскотав її всю. Вона тихо сміялась і німіла з глибокої пристраси.

І коли розкривала очі, — бачила крізь дірки з темної синяви в небі великі вокаті зірки, що лоскотно-холодним спокоєм ніби оксамитом пестили їй душу, а душа тоді танула, як весняний сніг. Було чутно, що з кущів капали роси, одбиваючи хвилину за хвилиною ночі.

Коли вже проспівали другі півні, Мокрина почула, як хтось тяжко тупає коло катраги.

Вона зразу подумала, що то дід Кирило прийшов уже на роботу. Та було ще рано.

Вона напружено прислухалась, доки виразно не почула густих обережних кроків.

Хтось крався до катраги.

Вона ще хвилину послухала.

Тоді стала ворухити Якіма.

— Якіме, чуєш?

— Га? що?

— Хтось до телиці.

Яким раптом схопився і вискочив із катраги.

Мокрина лежала, зігнувшись, вкрита рудою порваною свиткою, але слух у ній увесь ішов за кроками Якіма.

Вона чула якісь глухі, але грізні й сварливі голоси.

Хтось до когось присікувався.

Тоді знову хтось важко загупав і ніби впав.

Було чутно харчання та видавлені, захекані згуки.

І раптом дикий зойк, що з розпукою когось благав, перерізав повітря.

І тоді все стихло.

Коли Мокрина вискочила — зразу їй упало в вічі: тиха, ледве златава смуга, сиві кущі й сірява пелена ранку, що танула десь на темній брамі тополь.

Вона швидко помітила витолочену плямину на галяві й побігла туди.

Під кущем лежав Яким, якимось холодно й самотньо зігнувшись.

Мокрина кинулася до нього, припала й злякалася: розхристані груди були холодні.

А з-під вуса дивилася спокійна усмішка.

— Якіме! Чуєш?

Вона безжалісно й нервово термосала його, але голова Якімова кволо перекочувалась.

Тоді Мокрина, як жадібна самиця, нахилилася до губ, прислухалася, помацала.

— І раптом прорізала ліс гострим, безнадійно-розпачливим криком. А яри їй обізвалися лунко-хрипким ревом гнівної й зляканої самиці.

Було моторошно й холодно, як завжди вранці.

Мокрина сіла, злякано впилася кудись у далечінь великими очима й заніміла.

Швидко за тим ліс наповнився радісним ранковим співом.

Десь поблизу бовкали солов'ї, витягували довгою ниткою шпаки, з сусіднього байраку журно обзивалася горлиця.

Прийшов дід Кирило, потюпав мовчки коло хати й став цюкати дерева.

І кожен згук його — ніби хтось Мокрині рубав серце.

Із-за шпилья вичісалось сонце, заяснилося, розсипалось ясними бризками — і впало просто Якимові в лице.

Тоді швидко тумани розтанули над байраками.

Із степу долітав жвавий спів Іванів.

На хвилину він затих і розійшовся голосним розтягнутим криком :

— Куди ти, бодай ти здохла!

А тоді знову степ пройнявся тим самим дзвінким хлоп'ячим співом.

Звідси з яру спів той стихав, а то виростав.

Дійшовши до лісу, Іван надумав заглянути до хати в яру.

В кущах Іван так само голосно виспівував, бавлючись, як десь на луках йому обзивалася луна. Вийшовши на галявину, він жваво привітався.

— Дорові були, тітко Мокрино!..

— Доров, Івасю!..

— Боже поможи вам!..

Мокрина не обізвалася. Івась не зважив на це й почав далі співати.

— Івасю!.. Не співай так болізно! — глухо сказала Мокрина.

— А що?

— Якима вбито.

Івась помовчав.

— Хе... Як це так?

Ніхто не відповів.

Мокрина підвелася. Їй було дивно. Ліс ніби темний став, як осінньої ночі. Коли вона стала йти, земля під нею немов обривалась, — і було страшно по ній ходити.

В. СОСЮРА

ОЙ, ВЕСНА!..

Ой, весна!.. Ой, шумлять дерева,
і хитаються віти в нестямі!..
Хочу слухать забуті слова,
хочу бачити місячні плями...
Тіні й плями... О сон мій ясний,
як далекий садок повітовий!..
Милий образ і мій і не мій,
весь залитий сльозами любови...

Ну чого я не можу забуть,
Ну чого я не можу згадати
твої плечі, і губи, і груди,
весь твій стан молодий і проклятий?..
Під очима і в'яне й горить,
я не хочу ні Налі, ні Раї...
Я нікого не можу любити,
бо тебе до нестями кохаю...

Як це вийшло, далека, що я
своє щастя розбив, як дитина?..
Ти казала: „Бери... я твоя...“
я - ж, дурний, тільки гладив коліна...
Тільки гладив коліна, мовчав...
цілував тільки плечі та брови...
Хоч і добре до неї я знав
все, що треба нам знать для любови...

Я не міг... Хоч і кликала кров,
теплі хмари і зір твій чудовий...
Ми казали про вічну любов,
і хотів я такої любови.
Може й треба, що згинула мить,
і тому ти зі мною віками...
Я боявся тебе розлюбить
після того, що буде між нами...

Підіймається хвилями жуть
і оточує траурним гаєм...
восьмий рік, мов дурний, я хожу,
восьмий рік по тобі я ридаю...
Я тебе не забуду, а ти
одрубала до себе дорогу...

Бо коли я пішов на fronti
ти взяла й полюбила другого...

Заливає прибоюми гнів...
я живу... а мені все не миле...
Ну чого я тоді не зробив,
так як ти, о далека, хотіла?...
Вже ніщо й не цікавить мене...
Тільки жутко, як ніч наступає...
бо другий твоє тіло ясне
кожну ніч до знемоги кохає...

Я не можу і спати від ран,
не дає мені жити минуле...
Все частіше дивлюсь на наган,
все страшніше мені його дуло...
Кличеш ти!.. Я-ж не можу ніяк...
хоч і знаю до тебе дорогу...
Повстає уся гордість моя,
Вся любов повстає проти цього...

Є таке, що жене мою жуть,
що кида мої муки додолу:
Не назад, а вперед я гляжу,
Як почую пісні Комсомолу...
І стає спокійніша душа,
Пліч твоїх пропадають овали...
Ти для нашого руху чужа,
бо нужди ти ніколи не знала.

Ми з тобою зійшлись у маю,
ще не знав я, що значить ідея...
Ти й тоді Україну мою
не любила, сміялась із неї...
Вже давно одлунали бої
і нові ми побачили гони...
Ти ще дужче не любиш її,
коли стала Вкраїна Червона...

Бачу в тьмі я пожежу руду
і знамена червоні без краю...
До стола я нагана кладу
і два рази ключем замикаю.
Світові підіймаються дні,
як щасливо у їхньому русі...
Ще наган пригодиться мені,—
для других я іще пригожуся.